

BÉRES JUDIT

„Azért olvasok, hogy éljek”

Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig

KRONOSZ KIADÓ

BÉRES JUDIT

„Azért olvasok, hogy éljek”

Béres Judit

„Azért olvasok, hogy éljek”

Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig

Kronosz Kiadó

Pécs, 2017

Jelen elektronikus kiadvány a Kronosz Kiadó gondozásában
2017-ben megjelent nyomtatott kötet változatlan kiadása

pdf ISBN 978-615-6027-04-7

Lektorálta:

Agárdi Péter

Nagy Attila

A borító Csorba-Simon Dalma felvételének felhasználásával készült.

© Béres Judit
© Kronosz Kiadó

Tartalom

Előszó	7
Programok az olvasásnépszerűsítés és olvasásfejlesztés szolgálatában	15
Olvasmánytanácsadás szülőknek, nagyszülőknek, gondozóknak	16
Nemzetközi programok az iskoláskor előtti olvasóvá nevelésért	25
Egy pécsi jó gyakorlat	38
A jövő kihívásai	44
A kritikai gondolkodás fejlesztése olvasással és írással	51
Mintaprogram a kritikai gondolkodás fejlesztésére	58
Ráhangelődés egy témára – 1. modul	61
Jelentésteremtés, témafeldolgozás – 2. modul	68
Reflektálás, metakogníció – 3. modul	73
Összegző projektmunka	76
A mintaprogram kipróbálása	76
A Másik olvasása: „élő könyvtár”	85
Az élő könyvtár működési alapelvei	89
Élő könyvtár a Pécsi Tudományegyetemen	96
Eredmények, visszajelzések	101
Terápiás célú olvasás és írás – biblioterápia	112
Biblioterápia, irodalomterápia, költészetterápia	113
Kreatív írás és expresszív írás	120
Magányos olvasás és önszorgító biblioterápia	126
Informális biblioterápia	136
Kreatív és preskriptív biblioterápia	138
Fejlesztő biblioterápia és klinikai biblioterápia	148
A biblioterapeuta mint segítő szakember	153

Tartalom

A biblioterápiás hatás és élmény összetevőiről	157
A katarzis és az interszubjektív folyamatok	161
Az egyéni olvasatok jelentősége	165
Találkozások – Egy személyközpontú biblioterápia felé	171
Tematikus biblioterápiás csoportok	177
Biblioterápia babaváróknak	181
A csoport koncepciója	183
Szövegválasztások	187
A csoportmunka tapasztalatai	197
Általános eredmények, hatások	205
Hátrányos helyzetű középiskolások biblioterápiája	211
A könyv a képzelet játszótere	214
Munka a csoportban	218
A program értéke	223
Biblioterápia nőknek	226
Biblioterápia nőknek közkönyvtári környezetben	227
Olvasmányajánlás nőknek	228
Biblioterápiás csoportok nőknek	229
Munka a biblioterápiás csoportban	231
Biblioterápia egy anyaotthonban	241
Felhasznált irodalom	251
Mellékletek	271
1. Olvasásra születtem! – Olvass nekem! borítók	271
2. Olvasásra születtem! és Olvass nekem! ajánlott művek jegyzéke ...	272
3. Kazinczy Living Library és PTE Élő Könyvtár fotók	278
4. Példák élő könyvtári katalóguscédulákra	281
5. Kérdőív élő könyvtári olvasóknak és könyveknek	284
6. A Dewsbury Klinika könyvsünjei	286
7. Ajánlott olvasmányok a női, személyre szóló listákról	287
A biblioterápiás csoportokon felhasznált művek jegyzéke	289

Előszó

„...az olvasó silabizálja ki az értelmet; az olvasó ruház föl egy-egy tárgyat, helyet vagy eseményt valamifajta lehetséges olvasattal vagy ismeri föl olvashatóságát; az olvasónak kell a jelrendszerhez jelentéseket társítania, s aztán ezeket a jelentéseket megfejtenie. Mindannyian olvassuk magunkat és a világot avégett, hogy megragadhassuk, mik vagyunk és hol vagyunk. Azért olvasunk, hogy megértsünk valamit, vagy hogy elinduljunk a megértés útján. Nem tehetünk mást, mint hogy olvasunk. Az olvasás lényegi működésünk, csaknem annyira, mint a levegővétel.”¹

Alberto Manguel szubjektív olvasástörténete szerint minden olyan tevékenység olvasás, amely a megértésre irányul. Ez a tág értelemben vett olvasás nem feltétlenül a betűk könyvből, lapról vagy más felületről való szó szerinti elolvasását jelenti. Kiolvasunk valamit a csillagokból, a táj, az égbolt, a tenger természeti jelenségeiből, olvasunk egy táncos mozdulataiból, hangulatot, indulatot olvasunk le a másik arcáról, a gesztusaiból szándékaira próbálunk következtetni, de ide sorolható az ősi jelrendszerben készített jelek megfejtése, a tapintás általi megismerés és az álmok megfejtése is. Az ember alaptermészete szerint hermeneutikai lény, az olvasás mint folyamatos létértelmezési és (ön)megértési, reflektív és önreflektív törekvés alapvető és messzemenően személyes (tudatosan és tudattalanul bennünk lévő) tartalmakat, előzetes tapasztalatokat, élményeket mozgósító működésünk, amely jócskán túlmutat az olvasott jelek objektív valóságán. A magyar nyelvben az „olvas” igéhez társítható számtalan igekötő által megnyitott csodálatosan gazdag jelentéstér is bizonyítja, hogy az olvasás mennyire sokrétű tevékenység, amely hozzásegít az ember és a világ sokféle jelzéssel és rejtjellel kódolt információközlésének mélyebb megértéséhez.²

1 Manguel 2001. 14–15.

2 Adamikné Jászó Anna – többek között Manguelre hivatkozva – utal arra, hogy bár az „olvas” szó ’jelek megfejtése’ (látható jelekből következtet, sejt, megért, gondolataiba, lelkebe

Az így értelmezett olvasás legfontosabb célja nem más, mint az értelem, az értelmes élet lehetőségeinek keresése egy értelem-kiüresedéssel fenyegető világban, egy olyan lényegi tanulási folyamatban valósítva meg önismertünk elmélyítését, amely mások és önmagunk működésének mozgatórugót segít megérteni, és a kompetens, önazonos személyiséggé válásra, a világban és a kapcsolatainkban való boldogulásra irányul.³

Az olvasás és írás személyiségfejlesztéssel, lélektani, önismereti munkával való szoros kapcsolatának tanulmányozásához – ami az e könyvben tárgyalt témakörök mindegyike számára alapvető kiindulási pont – legelőször József Attila *Szabad-ötletek jegyzéke két ülésben* című pszichoanalitikus önvallomásának tanulmányozása⁴, majd egy kortárs francia szépíró és filozófus, Hélène Cixous prózai műveinek feminista pszichoanalitikus olvasatai vezettek el. Cixous a francia posztlacaniánus diszkurzus képviselőjeként részese volt az 1970–1980-as években lezajlott feminista elméleti fordulatnak, amely oly különös és megtermékenyítő módon találkozott a posztstrukturalizmussal és a dekonstrukcióval.⁵ Cixous számára az írás és az olvasás pszichoanalízis: a szövegben, a beszédben, de főként az írásban élő, intenzív és tudattalan metafolyamatok működnek. Azzal, hogy a szubjektum önmagát írja, visszatér a testéhez és létrejön az az írásaktus, melynek segítségével a test „hallatja magát”, ekkor „törnek fel a tudattalan hatalmas erőforrásai”⁶, belőlünk és előttünk beszélve. Cixous szerint minden írás szükségszerűen önéletrajzi, sőt az *élet mint fikció* maga egy végeérhetetlen szöveg, és minden szövegben vannak tudattalan dimenziók.⁷ Cixous műveiben mindig erőteljesen jelen volt az önéletrajzi szál, amit átszőtt a személyes élettörténet és viselkedés mögött álló tudattalan dimenziók feltárásának, pszichoanalízisének, megértésének a vágya. Íróvá válása kapcsán így emlékezik vissza *La Venue à l'écriture* (Elérkezés az íráshoz) című önéletrajzi esszéjében:

lát) értelemben viszonylag kései (18–19. századi) történeti-etimológiai fejlemény a magyar nyelvben, a szó elsődleges jelentése mégis ez lehetett. Adamikné Jászó 2006. 13.

3 Utalok itt Viktor E. Frankl logoterápiáról és értelemkeresésről, valamint Carl R. Rogers önazonos és kompetens személlyé válásról megfogalmazott nézeteire, amelyek az e könyvben foglalt szempontjából is meghatározóak voltak. Frankl 2005; Rogers 2003.

4 Ennek tapasztalatait foglalja össze egy korábbi könyvem: Zsák 2009.

5 Zsák 2010. 57.

6 Cixous 1997. 363.

7 Conley 1991. 12.

„Azért olvasok, hogy éljek. Már nagyon korán olvastam: nem ettem, olvastam. Mindig is bennem volt, anélkül, hogy tudomást vettem volna róla, hogy szövegből táplálkozom.”⁸

Vajon hogyan lehet az olvasott szövegből táplálkozni, az olvasás segítségével élni? Az idézetet tartalmazó esszében a szubjektivitás lacani értelemben vett nyelvben, nyelv által való felfedezése, a Cixous korán elvesztett édesapjához fűződő meghatározó viszony, valamint az algériai zsidó diaszpórához tartozás problémája fogalmazódik meg. Ebben a kontextusban kap központi szerepet a nyelv mint az írásból és olvasásból táplálkozó szelf túlélő eszköze. A nyelv, a szöveg az olvasás és írás formájában átveszi a tápláló anya szerepét, fölveszi a harcot a veszteségélmények és a gyökértelenség traumáival is.

Cixous alkotói pályáján mindvégig jelen volt a szubjektum, a nyelv és az írás–olvasás viszonyrendszerére fókuszáló gondolkodásmód, s néhány jellegzetes, a pszichoanalízis számára is kiemelt fontosságú téma (például apa, halálösztön, nőiség, zsidóság). A műveiben megszövegezett posztmodern, decentralizált szubjektum az emlékezés, az elfojtott tartalmak, a traumák, az azonosságzavar és a szelf megalkotásának vágya, a fikcionalitás és az önéletrajzi referencialitás tükrében körvonalazódik.⁹ Cixous munkássága felhívja a figyelmünket arra, hogy amikor olvasunk, fontos találkozásokat élhetünk meg, tapasztalatainkat, élményeinket, saját életünket keressük a Másik írásában, megoldást keresünk a könyvben problémáinkra, válaszokat a *Ki vagyok én?* kérdésre.

Kérdés, hogy a ma embere tud-e így viszonyulni az olvasáshoz, képes-e úgy írni és olvasni, hogy mások történeteivel, szövegeivel és a mögöttük álló sokrétű személyes élménnyel és jelentéssel való meghatározó, formáló erejű találkozások, mélyen emberi élmények teremjenek a nyomában.

Az utóbbi években gyakran hallunk borúlátó véleményeket a mai kor átlagemberéről, akinek az életében általános és természetes jelenséggé vált a könyvek hiánya, akit sokkal izgalmasabb, harsányabb, „színes szélesvásznú” megaprodukciónak, technológiai fejlesztések és technikai eszközök kötnek le. A pedagógustársadalom egyelőre alig tud mit kezdeni a digitális bennszülöttekkel, akik rosszul reagálnak a bal agyféltekéhez köthető lineáris, szeriális, verbális feldolgozást kívánó feladattípusokra és tanításmódra (nem beszélve a hagyományos kötelező olvasmányokról), jobb agyféltekés vizuális-absztrak-

8 Cixous 1986. 29.

9 Az egyik legszebb, magyarul is olvasható példa: Hélène Cixous: *Egy igazi kert* (Cixous 2007)

ciós képességekben, rövidtávú memóriában és egyidejű, holisztikus információkezelésben azonban kiemelkedő adottságúak. A Z-generáció tagjai máshogy tanulnak és olvasnak, mint a korábbi nemzedékek.¹⁰ Látva a 2010-ben és után született, lassan iskolás korba érő legifjabb nemzedék tagjait – köztük saját fiamat is, akinek köszönhetően mindennap tapasztalom az itt fölvetettek igazságát –, kétségtelen, hogy ők a korábbi gyerekeknél is otthonosabban mozognak a technicizált világban, amitől nem tudjuk őket elszigetelni, csak alternatívát tudunk kínálni olyan tevékenységekkel, hogy érző emberi lények is maradjanak. Ezek a gyerekek valóban máshogy tanulnak, szereznek információt és kommunikálnak, s biztosan máshogy is olvasnak majd, mint a korábbi nemzedékek, a változásfolyamat pedig nem fog megállni.¹¹ Nem az a kérdés, hogy a változás jó vagy rossz, hanem az, hogy miként tudunk érvényes válaszokat adni az új kihívásokra. A vészharangok kongatása helyett korszerűsíteni kell a tanulásról, az információfeldolgozásról, az olvasásról alkotott korábbi fogalmainkat, és meg kell próbálnunk javunkra fordítani a változásokat, természetesen megőrizve alapvető emberi értékeket, de a lehető legkorszerűbb módon kiszolgálva az új igényeket is. Vannak kezdeményezések, amelyek arra utalnak, hogy formálódóban van a szükséges szemléletváltás, és a tanításban, tanulásban, információszerzésben is sikerül kiaknázni az információs korszak lehetőségeit. A legmodernebb konnektivista és virtuális, hibrid pedagógiai kísérletek már web 2.0-ás, sőt 3.0-ás feladatokról (tanulási célra használt iPadről, blogról, twitterről, facebookról és podcastról), valamint tantermi környezetben alkalmazott 3D-s virtuális terekről beszélnek, messzemenően kihasználva a digitális bennszülöttek adottságait, sokoldalúan, egyszersmind számukra otthonos csatornákon és eszközökkel fejlesztve képességeiket.¹² A hagyományos, papíralapú könyv- és könyvtárhasználat mellett egyre nagyobb teret nyernek az olvasás, a könyv- és információhasználat új formái. A hagyományos, papíralapú, lineáris olvasás mellett egyenjogúságra tör az online, szkennelő, hipertextuális-jellegű olvasás, az *olvasás 2.0* és *3.0* fogalma, egyre dinamikusabban fejlődnek az ezekre épülő és ezeket kiszolgáló elektronikus tartalmak, mobil eszközök,

10 Gyarmathy–Kucsák 2012. 43–53., valamint Koltay 2011. 365–373.

11 Lásd erről például Szabó Krisztina *Kötelezők röviden: nyaralni ment az olvasás?* című, elgondolkodtató cikkét a mai 2.0-ás, okostelefonos fiatalok olvasási teljesítményéről, az online olvasás természetéről, valamint az online szövegértés és az információs műveltség dinamikus kapcsolatáról. A szerző ennek fényében javasolja az olvasás és a könyv fogalmának korszerűsítését. (Szabó K. 2016)

12 Ollé et al. 2013

cyberközösségek és szociális média.¹³ Van olyan szakember, aki a digitális és online lehetőségeket szemlélve egyenesen a könyvtárszakma és az olvasás reneszánszáról beszél, utalva arra, hogy az elmúlt hét év során közel negyven százalékkal nőtt a könyvtárhasználat, amely egyesíti a személyes látogatással és a távoli eléréssel igénybe vett szolgáltatásokat, a könyvolvasást és a képernyőolvasást.¹⁴ Mások, akik a PISA-mérések lehangoló eredményeire és a nem olvasó gyerekek, fiatalok (és felnőttek) növekvő arányára tekintenek, az intézményes irodalomoktatás és olvasóvá nevelés reformját sürgetik.¹⁵ Mindkét tábornak vannak meggyőző érvei és megfontolandó javaslatai. Arra hívják fel a figyelmünket, hogy haladnunk kell a korrallal, miközben a maradandó értékek megőrzése során szembe kell néznünk bizonyos nehézségekkel.

„Nincs wi-fi, beszéljessetek egymással!” – hirdeti egy kávézó reklámtáblája, kritikusan ráirányítva figyelmünket elembertelenedő, elidegenedő működéseinkre. Miközben próbáljuk elfogadni és követni az információs társadalom kultúraváltásának következményeit és kihívásait,¹⁶ fontos lenne megtartani és – ha részben már el is tűnt – visszacsempészni életünkbe olyan hagyományos (nem online, nem elektronikus) emberi tevékenységekből, mint amilyen az egymással való személyes beszélgetés, a saját élmények, érzelmek, tapasztalatok szemtől szemben való megosztása, a közös olvasás és történetmesélés, az egymással töltött minőségi idő és élményszerző tevékenykedés, vagy önmagunk ráérős átadása a művészetek élvezetének és a könyvolvasás élményének. Mindezek olyan tevékenységek, amelyek önmagunk, mások és a világ működésének jobb megértéséhez és sikeresebb alkalmazkodáshoz segítenek.

E probléma kapcsán érdemes felidézni a hazai mentálhigiénés szakma kiemelkedő képviselőjének, Buda Bélának a jónéhány évvel ezelőtt írt, ma is aktuális gondolatait, amelyek a világ léptékváltásához önerőből való alkalmazkodás pszichés nehézségeire, kihívásaira irányítják figyelmünket. Buda szerint ennek köszönhető az utóbbi években a személyiségfejlesztés iránti társadalmi igény fokozódása, ami egyrészt a segítő szakemberek oldaláról fogalmazódik meg, „ahol sokan szembesülnek azzal, hogy nem tudnak eléggé bánni másokkal, bizonyos jellegzetes problémákat nem tudnak megoldani, a másik pedig a művelt ember önismereti igényének vetülete. A mai ember számára

13 A digitális nemzedékek könyvtárhasználatáról és olvasásra nevelésének új megközelítési lehetőségeiről lásd pl. Vestbirk 2012. 4–5.; Ferreiro–Muga 2008. 160–168.

14 Sipos 2015; Tószegi 2014.

15 Gombos 2014; Szávai 2010.

16 Agárdi 2012.

élményeinek – különösen más emberekkel kapcsolatos élményeinek – értelmi feldolgozása is nagyon bonyolult feladat, és ennek során a saját személyiség is kérdésessé válik, és fokozatosan a saját indítékok, vágyak, érzékenységek mélyebb háttere felé is fordul érdeklődés. Ez az érdeklődés azután az embereket önvizsgálatra, pszichológiai ismeretszerzésre, önmagukkal kapcsolatos tanulási lehetőségek kihasználására ösztönzi.”¹⁷ Rudas János, a hazai csoportterápiás gyakorlat legfontosabb képviselője a delphoi jósdá több mint kétezer éves „Ismerd meg önmagadat!” jelszavát idézve jut hasonló következtetésre, miszerint önismeretünk fejlesztése az egyik legjelentősebb tett boldogulásunk érdekében. Miért van szükségünk önismeretre? Az egyik ok minden bizonnyal a fejlett élőlények keresési-kutatási ösztönében, s azon belül kíváncsiságuk önmagukra irányulásában rejlik, aminek már a kisgyermek tanulásában is kiemelkedő szerep jut. Az önismereti vágy másik hajtóereje a felnőtté váló ember tudatosságra törekvése, okkereső gondolkodása, amellyel szeretné megérteni, mi miért történt/történik vele, milyen okokból működnek vagy nem működnek emberi kapcsolatai, honnan erednek iskolai, magánéleti és munkahelyi szenvedései, kudarcai.¹⁸ Irvin D. Yalom, napjaink pszichoterápiájának úttörő egyénisége fogalmazza meg, hogy az emberi problémák összetettsége ellenére tetten érhetőek bizonyos közös nevezők, mindegy, hogy segítséget igénylő kliensek vagy profi terapeuták vagyunk, aggodalmaink két fő téma, önértékelésünk és emberi kapcsolataink minősége köré szerveződnek.¹⁹ Rudas János mellett érvel, hogy valójában mindenkinek szüksége van önismerete fejlesztésére, a különbség inkább abban van az emberek között, hogy valaki fél sem ismeri vagy elfojtja magában ezt az igényt vagy vágyat, más pedig ellenkezőleg arra törekszik, hogy jobb működése érdekében magasabb szintű önismerethez jusson, hiszen „nagyon kevés olyan munkakör, szakma van, ahol az embernek – legalább munkaideje egy részében – ne lenne szüksége arra, hogy személyiségét »vesse be« mint eszközt kapcsolatai célirányos alakítására, feladatai elvégzésére. És még nem is beszéltünk azokról a kapcsolatokról, személyközi helyzetekről, amelyek megannyi egyéb társas szerepünkből következnek, s amelyek hatékony fenntartásához vagy kiépítéséhez szintén saját magunkat kell eszközként »használnunk«. Márpedig csak akkor vagyunk képesek hatásosan bánni valamely eszközzel, ha ismerjük szerkezetét és működését.”²⁰

17 Buda 2002. 51.

18 Rudas 1990. 31–32.

19 Yalom 2001. 19–20.

20 Rudas 1990. 33.

Ezt az önismereti érdeklődést és igényt ma már nemcsak a pszichológusok, pszichoterapeuták vezette egyéni és csoportos terápia és tanácsadás elégíti ki. Egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a mindennapi személyiségfejlesztés és az egészségesek terápiájának alapvető formáira, amelyeknek a család, az iskola, a könyvtár, a társadalmi együttélés legkülönbözőbb szinterei, az önségítés, a professzionális és laikus segítők támogatás legkülönbözőbb formációi adnak teret. Ebben a kontextusban az olvasás a leginkább magától értetődő módon rendelkezésünkre álló és a legkönnyebben mozgósítható, más terápiákhoz képest költséghatékony segítő, fejlesztő eszköz.

Az olvasásnak van egy alapvető mentálhigiénés funkciója: anélkül is, hogy bármiféle célzott program vagy terápia épülne rá, önismereti munkánk fontos része lehet, hozzájárulhat személyiségfejlődésünkhöz, érzelmi egyensúlyunk megtalálásához és megőrzéséhez. Amikor egyetemi szemináriumokon kerül elő ez a téma, gyakran idézzük Darvasi László *Azért olvasok...* című versét.

Azért olvasok, hogy ne féljek.
Azért olvasok, hogy otthon legyek.
Azért olvasok, hogy ne legyek otthon....
Én nem tudom, miért olvasok. Csak olvasok.
Én úgy olvasok, mintha engem is olvasnának.
Én azért olvasok, mert egy másik embert keresek.
Én azért olvasok, mert magamat keresem.
Én azért olvasok, hogy megtaláljanak.
Én azért olvasok, mert érdekel a múlt.
Én azért olvasok, mert érdekel a jövő.
Én azért olvasok, mert érdekel a jelen.
Én azért olvasok, mert szeretni akarok.
Én azért olvasok, mert keresek.
... és amikor olvasok, megtalálom.

Az olvasás lehetséges jótékony hatásai hasonló élményekben képezhetőek le, mint amilyenek Darvasi versében felidéződnek: a versben felfedezhető élmények, cselekvések és hatások az érzelmi feszültségek oldása, a biztonságérzet megtalálása, a kikapcsolódás, a képzelet, a fantáziamunka mozgósítása, a világ megismerése, az értelemkeresési törekvések, az önismeret fejlesztése, a problémamegoldási képesség fejlesztése, a mások megértésére és a hozzájuk kapcsolódásra való képesség fejlesztése aspektusából ragadhatóak meg.

Olvasmányaink azzal nyújthatnak segítséget szellemi-lelki jóllétünk megtalálásához és védelméhez, hogy támpontokat adnak érzéseink azonosításához, a viselkedésünkre való rálátáshoz, önmagunk és a világ jobb megismeréséhez és megértéséhez. Az olvasás egyike azon kreatív tevékenységeknek, amelyek magasabban szervezetté teszik az emberi személyiséget, vagyis egyszerre tölt be lelki zavarokat megelőző, egészségvédelmi és fejlesztő funkciót.

A következő fejezetekben bemutatott olvasásnépszerűsítő és irodalomterápiás programok kapcsán arra szeretnék gyakorlati példákat mutatni, hogy az olvasás segítségével való válaszkérés, az emberekkel és a történeteikkel való sorsfordító találkozás mennyire sokféle módon lehetséges. Az itt elővezetett saját projektek egy-egy lehetséges, bevált megközelítést képviselnek az olvasásnépszerűsítés, olvasásfejlesztés és az irodalomterápia rendkívül gazdag, változatos, folyamatosan alakuló terepén. E könyv fókuszában – mind-egy, hogy a kisgyermek olvasóvá neveléséről, a kritikai gondolkodásról, az élő könyvtárról vagy irodalomterápiás csoportokról van-e szó – végső soron mindig az olvasás kontextusában születő önismereti és társas élmény, illetve az ennek hatására létrejövő személyiségfejlődés és életminőség-változás áll. A következő oldalakon nem célom a fölvetett témák minden aspektusra kiterjedő, elmélyült elméleti tárgyalása. Sokkal inkább arra törekszem, hogy konkrét példákkal, módszertani ötletekkel, jó gyakorlatokkal, s a külföldi szakirodalom hazánban eddig kevésbé ismert kulcsműveinek ajánlásával nyújtsak támpontokat mindazoknak, akik szakmai elhivatottságból és/vagy személyes indíttatásból szívükön viselik az olvasás ügyét.

* * *

Ez a könyv nem valósulhatott volna meg egykori tanáraink és kollégáim támogatása nélkül, akiktől bizalmat, ösztönzést, építő kritikát és sok gyakorlati segítséget kaptam. Külön köszönet illeti Csorba-Simon Dalmát, Craig Hullt, Földesi Mihályt és Gyutai Andrást, hogy fotóikat és filmjeiket önzetlenül rendelkezésemre bocsátották. Köszönöm biblioterapeuta és könyvtáros hallgatóimnak, valamint a biblioterápiás csoportjaim tagjainak, hogy alkotó részvételükkel, inspiráló hozzászólásaikkal fontos kérdések átgondolására, párbeszédre és önreflexióra ösztönöztek. Végül pedig köszönet a családtagjaim, a kiadóm és a lektoraim megértő türelméért, ami lehetővé tette, hogy az itt bemutatott programokon és ezen a könyvön dolgozzak.